

Szabadszemes jelenségek

Holdsarló-megfigyelések 2003-ban

A 2003-as év júniustól decemberig tartó időszakában 10 észlelő 13 észlelését küldte be. A legfiatalabb holdsarlót Vingler Béla Győrújfaluból észlelte, melynek kora 23^h16^m volt. Négy észlelő fényképen is megörökítette a holdsarló látványát. A legtöbb észlelést Keszthelyi Sándor és Keszthelyiné Sragner Márta juttatta el hozzánk. Az alábbiakban a legérdekesebb leírásokból és a legjobb fényképekből válogatunk.

Észlelés ideje	Típusa	Sarló kora	Észlelő/észlelés helye
2003.07.28.	H	27^h50^m	Keszthelyi Sándor, Sragner Márta (Solt–Harta)
2003.07.28.	H	$28^h29^m + f$	Novák András (Luxor, Egyiptom)
2003.08.26.	H	37^h20^m	Kónya Zsolt (Dévaványa)
2003.08.26.	H	$40^h49^m + f$	Kiss Vilmos (Kehidakustány)
2003.09.25.	H	$23^h16^m + f$	Vingler Béla (Győrújfalú)
2003.09.27.	E	37^h33^m	Keszthelyi Sándor, Sragner Márta (Pécs)
2003.11.22.	H	41^h22^m	Zajác György (Debrecen)
2003.11.25.	E	40^h21^m	Keszthelyi Sándor, Sragner Márta (Pécs)
2003.12.24.	E	29^h17^m	Kónya Zsolt (Dévaványa)
2003.12.24.	E	$29^h50^m + f$	Ladányi Tamás (Veszprém)
2003.12.24.	E	29^h25^m	Lakatos Tibor (Debrecen)
2003.12.24.	E	29^h20^m	Kocsis Antal (Balatonkenese)
2003.12.24.	E	29^h28^m	Csörgei Tibor (Lég, Szlovákia)

Jelmagyarázat: E= esti észlelés, H= hajnali észlelés, f= fotografikus észlelés

2003.07.28. 02:20-kor keltünk, 02:25-re értünk ki egy szántóföld szélére. Az ég teljesen felhőtlen, legalul van egy kicsi pára. A Hold azonnal észrevehető: 4 fok magasan van a látóhatár felett. Csak a fényes ív gyenge fénye, csupán 90 fokos hosszban. Az ég nagyon világos már, a Holdtól jobbra felfelé 15 fokra a Szaturnusz, a déli égen a Mars fénylik, csillag nincs már egyetlen sem. 02:33-kor a vöröslő ég alján a Hold már 5 fok magasan jön, kicsit jobb lesz: 100–110 fokos az ív. 10x50-es binokulárral nagyon szép, mintha még a hamuszürke fény is sejthető lenne. Nézzük tovább 02:45–02:50 között. Egyre emelkedik, de az ég is egyre világosabb. 02:56-kor már nagyon gyenge szabad szemmel. Visszamegyünk a parkba, és egy fa gyermekjátékra ülve, jól rögzítve magunkat még tovább nézzük két fa között a gyenge sarlót. 02:59-kor igen gyenge, eltűnik. 03:03-kor végleg eltűnik a Hold. *(Keszthelyi Sándor és Keszthelyiné Sragner Márta, Solt és Harta között)*

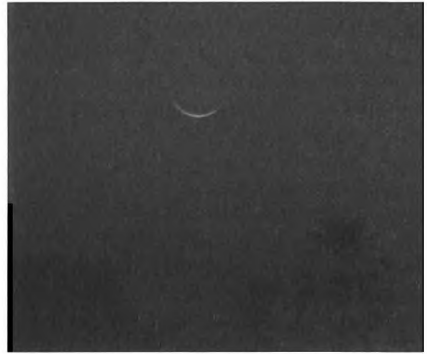
2003.08.26. A sárgás sarló könnyen észrevehető a keleti égen kb. 8–9 fok magasan, holdkelte után 1 órával. A hamuszürke fény ekkor még jól látható. A sarló az alsó

csúcsa felé töredezetnek látszik, szabad szemmel ívének hossza 135 fok. Utoljára napkelte után bő negyedórával láttam, nehéz volt észrevenni a már világos égen, ívének hossza ekkor 90 fok a színe pedig fehéres, kb. 20 fok magasan. (*Kónya Zsolt Dévaványa*)

2003.11.22. Szombat reggel (hajnalban) kenyérért menet magasan láttam a két napnál fiatalabb holdsarlót. Vagyis 2003. november 22-én 5:37 UT-kor 41:22 korú sarlót láttam Debrecenből. Bizonyára egy fél óra múlva is látszott volna... (*Zajác György, Debrecen*)

2003.12.24. A Holdat mindössze fél perc kellett keressem. Azonnal szépen, kontrasztosan, sárgásfehéren látszott. A Hold megpillantása binokulárral: 16:00:30. A Holdat szabad szemmel két időintervallumban láttuk, amelyeket a felhők jelöltek ki. Az első időintervallumban: 16:07:30-tól 16:10:00-ig az anyukám, és 16:08:00-tól 16:10:00-ig én. A második időintervallum 16:23-kor kezdődött és 16:26-ig tartott... 16:26-tól 16:30-ig csak binokulárral látszott már, és 16:30:50-kor el is tűnt, ez az az időpont, amikor utoljára láttam a Holdat, ekkor már a holdkorong nagyobbik része volt a horizont alatt, mint felette. Hamuszürke fényt azért nem láttunk, mert a Hold most jóval a földpálya (ekliptika) alatt van, azaz a deklinációját -26 fokra becsülöm. A látóhatár feletti legalsó 3 fok 16:11-kor egy perc alatt megjavult robbanásszerűen. A Hold kezdetben citromsárga volt, 16:18-kor okkersárga, 16:20-tól narancssárga... A Hold kilijének a szimmetriatengelye 20 fokot zárt be a horizonttal. Az égi háttér kezdetben zöldessárgás kék volt, a végén rubinpiros volt. A 10x50-es binokulárral észleltem, de állvány nélkül, ezért domborzatot nem észleltem... A holdsarló íve szinte végig 150 fokos volt, csak 16:24-től rövidült 140 fokra. 16:29-től 16:30-ig már nehezen, de biztosan látszott. (*Lakatos Tibor*)

2003.12.24. Igen tiszta, jó átlátszóságú ég volt már délután is, így nagy lelkesedéssel trabantoztam ki kedvenc észlelőhelyünkre, Balatonkenese mellé. Itt igen jó ég, de rendkívül hideg idő (-15 °C) fogadott, amikor napnyugta körül kiérkeztem... Könnyen megtalálható volt a ragyogó Vénusz bolygó, mely jó támpontot adott a kereséshez, tőle DNY felé volt a holdsarló. Viszonylag könnyen meg is találtam a 7x50-es Zeiss-binokulárommal a Vénusztól kb. 15 fokra a vékony, nem feltűnő, de határozottan azonosítható holdsarlót 15:03 UT-kor. Helyét ismerve szabad szemmel is megtaláltam, bár elég nehéz látvány volt 15:04 UT-kor. Alig 5 foknyira volt csak a horizonttól... 15:25-15:40 UT között volt a legjobb a sarló látványa, mivel már kicsit sötétebb lett az ég háttérfényessége, de még elég magasan is látszott, hogy kiemelkedjen a sűrűbb és ott már párasabb horizontközeli légrétegből, de ez a magasság is 2-3 fok volt csak... Legszebb a 20x60-as Tenta-binokulárban volt a látványa! Ezzel már fényesebb részek, kis egyenetlenségek is látszottak a sarlón. Szabad szemmel kb. 160-170°-os ívdarab látszott. 15:52 UT-ig még látszott szabad szemmel, ahogy közeledett a horizonthoz (30^h08^m), de már akkor nem volt olyan látványos és nehezen lehetett észrevenni, még akkor is, ha tudtam hol kell nézni. 15:53 UT-ig követtem 7x50-es

**A 28 óra 29 perces sarló Luxorból,
2003. július 28-án hajnalban**

23^h 18^m korú sarlóhold Vingler Béla felvéte-
telén (8/800-as teleobjektív, Fuji 200-as
film, 1/2 s expozíció)

vitte a szmogot. Így is egészen 15:42 UT-ig sikerült nyomon követni a vékony hold-
sarlót. (Csörgei Tibor, Lég, Szlovákia)

binokulárral. Nagyszerű látvány, igazi
karácsonyi ajándék volt ez az élvezetes
holdsarló megfigyelés – még akkor is, ha
a nagy hidegben egészen átfáztam. (Kocsis
Antal, Balatonkenese)

2003.12.24. Az észlelés hozzákészülésé-
hez még délután láttam neki... 14:55 UT-
kor értem ki a faluszéli határba. Ez idő
tájt érte el a horizontot a Nap is. Rögtön
megkerestem a Vénuszt és kerestem egy
jó helyet a Hold keresésére. 15:08 UT-kor
pillantottam meg először egy 15x50-es
binokli segítségével a 60 fokos Hold ívet.
15:11 UT-kor pedig először szabad
szemmel is, 3–4 fok magasan. Az égbolt
nagyon tiszta volt, csak pont a dél-
nyugati horizont közelében párásfüstös
volt a levegő. Pozsony felől a szél arra

Óra, perc	Észlelés ideje	Típus	Megfigyelő(k)
1	15 ^h 21 ^m	H	Kász László, Szabó Sándor (Bóly)
2	15 ^h 39 ^m	H	Kósa-Kiss Attila (Nagyszalonta)
3	15 ^h 54 ^m	E	Gyenizse Péter (Pogány)
4	17 ^h 13 ^m	E	Nagy Gábor (Hejőpapi)
5	17 ^h 34 ^m	E	Csabai István (Szolnok)
6	17 ^h 47 ^m	H	Keszthelyi Dániel (Gyöngyös)
7	20 ^h 35 ^m	H	Lantos Zsolt (Budapest)
8	21 ^h 06 ^m	E	Zajác György (Kalkutta)
9	21 ^h 16 ^m	E	Nagy Gábor (Hejőpapi)
10	21 ^h 46 ^m	E	Keszthelyi Sándor (Gyöngyöstarján)
11	22 ^h 27 ^m	H	Sánta Gábor (Kisújszállás)
12	22 ^h 29 ^m	H	Nyári Szabolcs (Debrecen)
13	22 ^h 38 ^m	H	Keszthelyi Sándor (Vasas)
14	22 ^h 39 ^m	H	Busa Sándor (Harkakötöny)
15	22 ^h 40 ^m	E	Mizser Attila (Sajkod)
16	22 ^h 46 ^m	E	Keszthelyi Sándor, Sragner Márta (Pécs)
17	22 ^h 48 ^m	H	Kocsis Antal, Presits Péter (Balatonkenese)
18	22 ^h 53 ^m	E	Gyenizse Péter (Pécs)
19	22 ^h 53 ^m	H	Zalezsák Tamás (Komló)
20	22 ^h 56 ^m	H	Dömény Gábor (Kajdacs)
21	22 ^h 56 ^m	H	Lőrincz Miklós (Pécs)

A „holdsarló-ranglista” jelenlegi állása Keszthelyi Sándor összeállítása alapján

MÓD MELINDA
BOROS-OLÁH MÓNKA